

« راهنمای جامع پرورش کبک »

پرورش کبک رخدادي است که شاید موفقیت افراد شاغل در این حرفه به اضافه ایجاد عنوانی متفاوت از لحاظ شغلي ، مزید علت صرفه اقتصادي آن شده است. رشد چشمگیر این صنعت طی سالهاي اخير به دليل اقبال عمومي در مصرف گوشت کبک به عنوان منبع پروتئيني ميتواند به این دیدگاه نگرسته شود که ضمن استفاده از خواص درماني و تنوع در آشپزي ، گريزي نیز به مجموعه غذاهای ارگانیک زده شود. علیرغم اینکه تعریف واژه ارگانیک که در برخی کشورها بیولوژیک نیز گفته میشود بسیار مرتبط با قوانین ملی هر کشوریست و سازمان های همچون فائو استاندارد قطعی بر آن ننهاده اند، معذالك از جمله شروطی که در منابع از آن یاد شده است ، عدم اصلاح نژاد و حفظ توانایی طبیعی پرنده در برابر بیماری ها و عدم استفاده از برخی مواد غذایی در جیره طیور منجمله فرآورده های سایر حیوانات مانند پودر خون ، گوشت یا ماهی است که باتوجه به توانایی طبیعی این پرنده ، با تغذیه از منابع گیاهی کلیه احتیاجات غذایی پرنده برآورده شده و نیاز به استفاده از این فرآورده ها در جیره کبک نیست که بالطبع قدم موثری در اطمینان بخشی از ارگانیک بودن محصولات آن است. در صنعت طیور توانایی مدیریتی که همان آگاهی از خم و چم کار است عامل اصلي اختلاف میان افراد موفق و ناموفق است. پیشگیری از مشکلات بسیار آسانتر و ارزانتر از حل آنهاست. محدودیت دسترسی به درمان های موثر علیه بیماری ها ، مدیریت صحیح را مبدل به تنها راه موفقیت نموده است. برآورد میشود که ۸۰ درصد مشکلات سلامت گله ها که پرورش دهندگان با آنها روبرو میشوند با دقت و تمرکز بر جزئیات قابل پیشگیری اند.

پرورش کبک چوکار ميتواند با دلایل مختلفی همراه باشد : تفریح ، زیبایی پسندی ، کار اقتصادي. در برخی کشورها تامین پرندگان مورد نیاز برای شکارگاههای خصوصی از طریق مراکز پرورشی صورت میگردد . گرچه این کار نیز به روش های مختلفی انجام گرفته و روشی که در آن پرندگان رها شده در محیط شکار میشوند، نیاز به دانش فنی و مدیران حرفه ای در امر پرورش دارد . برای موفقیت در این برنامه ، گله پرورشی باید تحت شرایط مناسبی رشد یابد تا از توانایی پرنده در حفظ بقا اطمینان حاصل شود.

دلیل آغاز بکار پرورش کبک هر چه که باشد باید سه نکته مهم را به خاطر داشت:

- به کبک باید به عنوان قسمتی از حیات وحش نگریست
 - روش های موفق پرورش و بازاریابی را دنبال نمود
 - به شرایط لازم برای پرورش انبوه پرنده توجه ویژه داشت
- به هر حال پرورش کبک بدون صرف وقت ، دقت و پشتکار ، هزینه های زیادی را به پرورش دهنده تحمیل خواهد کرد.

آشنایی با کبک

کبک *Alectoris chukar* در لهجه های مختلف فارسی به آن خاسه کو، زرج، ژرژ، کو، کوک می گویند. این پرنده در شرایط پرورشی عموماً ۴۰۰ تا ۶۰۰ گرم وزن دارد. در شرایط طبیعی وزن کبک نر بالغ (سویه ایرانی) از ۵۱۰ تا ۸۰۰ گرم و وزن کبک ماده بالغ از ۴۵۰ تا ۶۸۰ گرم متغیر است. اندازه این پرنده ۳۱ تا ۳۵ سانتیمتر می باشد که اندازه پرنده نر بزرگ تر است. ترکیب پرها در هر دو جنس نر و ماده یکسان است. رنگ این پرنده قهوه ای مایل به خاکستری در بالای بدن و زرد کم‌رنگ در قسمت شکم است. یک خط سیاه از قسمت جلوی سر آغاز شده و پس از انشعاب و عبور از چشم‌ها و گردن، در قسمت بالای سینه تمام شده و سر و سینه خاکستری پرنده را از قسمت سفید رنگ گلو جدا می کند. پهلوی پرنده با ترکیبی از رنگ سیاه و شاه بلوطی متمایل به سفید پوشانیده شده است و پرهای انتهایی بال به رنگ شاه بلوطی هستند. منقار، لبه پلک‌ها، ساق و پاهای کبک بومی ایران به رنگ صورتی تا قرمز سیر هستند. وجود یک سیخک کوچک در قوزک پا معمولاً از مشخصات جنس نر این پرنده است. کبک‌های نابالغ به رنگ قهوه ای و خاکستری هستند. البته رنگ کبک‌ها در زیست‌گاه‌های طبیعی بسته به موقعیت جغرافیایی منطقه ممکن است دچار تغییرات اندکی شود. این پرنده زیست‌گاه خود را در مناطق ناهموار و سخت، دره‌ها با درختان پراکنده و در مناطق کوهستانی انتخاب می نمایند. معمولاً ۴ تا ۵ پرنده با هم دیده می شوند ولی در پاییز در دسته‌های ۵۰ تایی نیز مشاهده می شوند. غذای این پرنده را در شرایط طبیعی شامل علف‌ها و دانه‌های آن‌ها، برگ گیاهان و حشرات تشکیل می دهند. هم‌زمان با تغذیه، مقدار زیادی سنگ ریزه نیز می بلعد. فصل آشیانه‌سازی برحسب ارتفاع منطقه جغرافیایی متغیر است ولی معمولاً بین اردیبهشت و تیرماه بوده و گاهی تا اواسط تابستان طول می کشد. آشیانه خیلی ساده و روی زمین زیر یک صخره یا درختچه و در پناه توده‌ای از گیاهان بنا می گردد. کبک‌ها در هنگام صبح و بعد از ظهر در روی زمین به چرا مشغولند، آنها مهاجرت نمی کنند و جابه‌جایی‌های فصلی آن‌ها فقط در ارتفاع است. پرواز کبک در هنگام احساس خطر انجام می شود و به مسافت‌های کوتاه و در سراسیابی محدود است. کبک‌ها در هنگام شب زیر بوته‌ها و داخل صخره‌ها به سر می برند و نرها به طور فعال از قلمرو خود دفاع می کنند. کبک‌ها در حالت‌های گوناگون از صداهای مختلف استفاده می کنند که به سه دسته تقسیم می شوند: هشتتاری، جنگی و جنسی. بیشترین صدایی که از کبک شنیده می شود آوای Chuck، Chuck،... است که از هر دو جنس نر و ماده بر می آید. در هنگام احساس خطر، به سرعت به سوی حاشیه بالایی کوهستان می دود. پروازی پر سرو صدا دارد و پرنده‌ای اجتماعی است. صدا: صدای پرنده نر بلند و سریع، شبیه ((كا-كا-كا، كاكا، Kaka-Ka-Ka)) شنیده می شود. زیست‌گاه: این پرنده همواره در دامنه‌های کوهستان و مناطق شیب دار صخره‌ای و سنگلاخی به سر می برد. در ایران بومی است و در خیلی از مناطق یافت می شود. حفاظت: شکار و برداشت این پرنده باید تحت کنترل کامل قرار گیرد. .

در دنیا ۳ نوع کبک به نامهای چوکار، صخره‌ای و پا فرمز اروپایی یافت می‌شود. نوع چوکار بیشتر در خاورمیانه و ایران یافت می‌شود و دارای پاهای کوتاه و نوک کوتاه می‌باشد. نوع نر آن دارای طوق پررنگ‌تر و ضخیم‌تر نسبت به نوع ماده است. همچنین نر آن بر روی پای خود برآمدگی بزرگتری نسبت به نوع ماده دارد. جنس نر دارای آواز خوش و نسبتاً بلند است که در فصل جفت‌گیری بلندتر می‌شود. قد پرنده حدود ۳۵ سانتی متر و تغذیه آن در طبیعت دانه گیاه و حشرات و در سیستم صنعتی از کنسانتره فرموله شده است. تعداد تخمهای پرنده ماده به ۸۰ عدد در سال می‌رسد. وزن پرنده نر حدود ۵۵۰ گرم و ماده ۵۰۰ گرم است.

خواص دارویی گوشت و سایر اجزاء کبک:

گوشت کبک جوان، نرم و لطیف بوده و به سرعت پخته می‌شود. بر خلاف قرقاول (که ضرورتاً بعد از ذبح می‌بایستی چند روز با پر در داخل یخچال نگه داری شود) بهتر است کبک با فاصله کوتاهی بعد از شکار یا ذبح مورد استفاده قرار گیرد. گوشت کبک گرم و خشک بوده و خواص فراوان دارد در ضمن زود هضم نیز می‌باشد. جهت تقویت قوای جنسی و بر طرف نمودن ضعف عمومی بدن و پرورش قوای فکری و تقویت جگر و طحال و دستگاه گوارش می‌توان از گوشت این پرنده استفاده نمود. اطباء سنتی به افرادی که به یرقان‌های سرد مزاج مبتلا بوده اند دستور می‌داده اند تا یک مثقال از مغز سر کبک را با نیم مثقال صندل ساییده شده مخلوط و ناشتا میل نمایند و چند روز این عمل را ادامه دهند در ضمن جگر خام این پرنده برای بیماران صرعی و زهره او برای تقویت چشم مفید است که آن را با قدری روغن زیتون رقیق کرده و در چشم می‌چکانند چشم را بسیار شفاف و قومی می‌سازد. افرادی که حافظه آنها رو به نقصان می‌رود چنانچه زهره کبک را با روغن زیتون مخلوط نموده و ماهی یک بار در بینی خود بکشد حافظه آنان را تقویت نموده و فراموشی را از آنان زایل می‌سازد. افراد لاغر اگر لاغریشان در اثر انگل یا بیماری خاصی نباشد چنانچه بیضه کبک را کباب کرده و مقداری کندر بودر شده بر آن بپاشند و بخورند و هر چند روز یک بار این عمل را ادامه

دهند بدن آنان چاق و فربه می گردد.

هدف از پرورش کبک:

بیش از هر چیز، می بایستی هدف از پرورش کبک مشخص و تعریف شود. سه هدف مجزا و بعضاً طبق شرایطی توأم به شرح زیر می تواند در پرورش کبک مورد توجه قرارگیرد. پرورش کبک مولد، تولید جوجه یک روزه، تولید نیمچه گوشتی. در پرورش کبک مولد؛ کبک دار، جوجه یک روزه را تا حد نیمچه (نیمچه تخم گذار) پرورش داده و با تعیین جنسیت آن ها به نسبت سه پرنده ماده به همراه یک پرنده نر در سن حدود ۵ الی ۶ ماهگی به فروش می رساند. به منظور تحقق هدف دوم یعنی تولید جوجه یک روزه، نیاز به پرورش گله مادری می باشد. در این واحدها، کبک های ماده با رسیدن به سن بلوغ جنسی، جفت گیری نموده و شروع به تخم گذاری می نمایند. تخم ها روزی سه بار جمع آوری و پس از ضدعفونی در محلی مخصوص منتظر ورود به دستگاه جوجه کشی، نگه داری می شوند. در دستگاه جوجه کشی پس از حدود ۲۴ روز جوجه های تازه متولد شده به عنوان جوجه یک روزه به پرورش دهندگان کبک گوشتی فروخته می شوند. این پرورش دهندگان که هدف سوم را دنبال می کنند، جوجه های یک روزه را به بلوغ فیزیکی در سن ۱۲ تا ۱۴ هفتگی رسانیده و کبک های به اصطلاح پرور خود را روانه کشتارگاه می نمایند.

سیستم های پرورش

پرورش کبک در روش صنعتی به سه شکل پرورش بر روی بستر، قفس های دسته جمعی و قفس های انفرادی صورت می گیرد. پرورش روی بستر یا زمین از هزینه اولیه کمی برخوردار بوده ولی بازده اقتصادی کمتری خواهد داشت. در این روش سعی می شود که از پنبندی سالن جهت نگهداری جفت های ۲۰ قطعه ای استفاده شود تا نزاع و جنگ میان گله کمتر باشد و به همان

نسبت میزان نطفه درآوری تخم‌های تولیدی نیز افزایش می‌یابد. قابل توجه است که در سیستم پرورش در صورت پنبندی نکردن سالن مقدار تخم‌های تولیدی غیرقابل جوجه‌کشی افزایش یافته و میزان جوجه‌کشی نیز از حد پایین‌تری برخوردار است. در روش قفس اگرچه هزینه پرورش افزایش می‌یابد و سرمایه ثابت بیشتری برای تولید لازم است ولیکن مزایایی دربر دارد. در سیستم نسبت نرها و ماده‌ها ، تولید تخم نطفه‌دار ، میزان خوراک مصرفی و کنترل بیماری راحت‌تر و بهتر صورت می‌گیرد. علاوه بر این تراکم در واحد سطح نیز افزایش یافته و تعداد بیشتری را می‌توان پرورش و تولید نمود.

فضای مورد نیاز برای پرورش

الف- ۱ تا ۴ هفتگی ۱۰۰ قطعه در هر متر مربع

ب- ۵ تا ۹ هفتگی ۵۰ قطعه در هر متر مربع

ج- ۱۰ تا ۱۷ هفتگی ۲۵ قطعه در هر متر مربع

فضای مورد نیاز برای گله مولد

- ۱- در سیستم پنبندی ۱۵ قطعه در هر متر مربع (نر و ماده) بدون احتساب راهرو وسط و فضای تخم‌گذاری
- ۲- هنگام محاسبه فضا به ازاء هر ۳ متر مربع پنبندی، ضروریست $0/24$ متر مربع فضای تخم‌گذاری در نظر گرفته شود.
- ۳- فضای مورد نیاز با احتساب راهرو وسط و مکان تخم‌گذاری ۱۱ قطعه کبک مولد برای هر متر مربع خواهد بود.

جایگاه پرورش کبک

محلی را که کبک ها در آن پرورش می یابند اصطلاحاً جایگاه می گویند. جایگاه پرورش کبک می بایستی از نوع پرورش تبعیت کند بدین معنی که جایگاه پرورش کبک گوشتی باجایگاه پرورش کبک تخم گذار و سالن هایی که به صورت قفسی تجهیز شده اند تفاوت محسوسی دارد که در جای خود تشریح خواهند شد ولی قبل از هر چیز اشاره و تاکید بر چند نکته ضروری است. اول اینکه کبک ها پرندگانی عادت پذیر هستند و خود را با شرایط مختلف وفق می دهند ولی با این حال می بایستی حداقل امکانات را برای آنها فراهم نمود. دوم اینکه قبل از ساخت جایگاه برای کبک می بایست ضوابط نظام دامپروری کشور که حدود ، فواصل و شرایط سالن های پرورش ماکیان را مشخص می کند در نظر گرفت. بدین معنی که می بایستی از سازمان جهاد کشاورزی استان مربوطه پروانه تاسیس اخذ نمود. بنابراین قبل از تهیه زمین برای ایجاد مزرعه پرورش کبک، بهتر است به واحد صدور پروانه معاونت امور دام سازمان جهاد کشاورزی استان مراجعه نموده و با کارشناسان آن واحد مذاکره و محل و موقعیت زمین را به اطلاع آنها برسانید تا با در نظر گرفتن ضوابط نظام دامپروری کشور، اقدامات لازم انجام شود. ضمن آنکه بعد از دریافت موافقت اصولی؛ ادارات دامپزشکی، محیط زیست، میراث فرهنگی، امور اراضی و ... می بایستی درخصوص بلامانع بودن ایجاد واحد پرورشی کبک اعلام نظر نمایند. در هر صورت برای ایجاد یک مزرعه پرورش کبک توجه به موارد زیر ضروری است:

- ۱- زمین محل احداث جایگاه پرورش کبک می بایستی حداقل ۱۰۰۰ متر با مزارع پرورش ماکیان در اطراف، فاصله داشته و از مناطق مسکونی دور بوده و جاده های ارتباطی کوتاه و مناسبی داشته باشد.
 - ۲- بهتر است زمین مزبور در جهت دریافت باد از سمت مزارع دیگر پرورش طیور و کارخانه های آلاینده نباشد.
 - ۳- بهتر است زمین محل احداث جایگاه در مناطق پست و در معرض سیل و طوفان و بادهای تند نباشد.
 - ۴- آب مورد استفاده می بایستی از نقطه نظر شوری و املاح مورد توجه قرار گرفته و هم چنین موانع غیر بهداشتی نیز نداشته باشد.
 - ۵- کف سالن های محل پرورش می بایستی حداقل ۴۰ تا ۵۰ سانتیمتر بلندتر از سطح زمین اطراف بوده و شیب مناسب (حداقل ۳ درصد) داشته باشد تا در صورت شستشو، آب های آلوده امکان خروج از سالن را داشته باشند.
 - ۶- دیوارها و کف سالن به صورت اصولی عایق کاری شوند تا امکان تبادلات گرما و سرما ناخواسته در فصول مختلف سال از بین برود.
 - ۷- سالن ها شرقی غربی ساخته شوند بدین معنی که یک طول سالن به سمت جنوب و طول دیگر به سمت شمال باشد تا امکان دریافت نور خورشید با هدف از بین بردن میکروب های احتمالی را داشته باشد.
- یک روش قدیمی با هدف پرورش کبک مولد، نگه داری این پرنده در سالن هایی است که متصل به اتاق پرواز با کف توری (سیمی) هستند. در این روش، کبک ها به بیماریهای سر سیاه، کوکسیدیوز، کرم های چینه دان و روده آلوده نمی شوند. اتاق های پرواز

می تواند از بعد از جوجه کشی مورد استفاده قرار گیرند. در واقع جوجه ها از دو هفتگی در اتاق های پرواز قرار می گیرند. اندازه اتاق های پرواز را می توان تغییر داد اما باید به اندازه کافی بزرگ باشد و امکان پرواز در آن وجود داشته باشد. اندازه اتاق پرواز می تواند به عرض حدود ۲.۵ و طول ۲۸ متر باشد. چشمه های توری کف معمولاً حدود ۲.۵ سانتیمتر است. هر کبک ۵۰ سانتیمتر مربع فضا در اتاق پرواز نیاز دارد. پرورش کبک در قفس های ثابت نیز محقق می شود. بدین منظور قفس هایی با اندازه هر قفس ۱.۵ در ۰.۷ متر و با ارتفاع حدود ۰.۴ متر پیشنهاد شده است. تقریباً ۲۵ پرنده در هر واحد تا سن ۱۴ هفتگی نگه داری می شوند. شیب کف هر واحد ۱۰ درصد در نظر گرفته می شود. یک منبع آب اتوماتیک در بیرون قفس نصب می شود و آب تازه و خنک برای پرندگان مهیا می گردد. سینی های فلزی زیر توری کف قفس را می توان به راحتی تمیز کرد.

نیازهای تاسیساتی یک واحد پرورش کبک

با توجه به نوع و سیستم پرورش، یک مزرعه پرورش کبک می بایستی دارای قسمت های زیر باشد (بند ۴ ویژه واحدهایی است که کبک مولد به منظور تولید جوجه یک روزه پرورش می دهند).

۱-سالن های پرورش

۲-انباردان

۳-انبار تجهیزات

۴-ساختمان جوجه کشی

۵-اتاق کار

۶-ساختمان سرایدار یا اتاق کارگران

سالن های پرورش کبک:

سالن پرورش می تواند از نوع باز یا بسته باشد. به طور کلی طول سالن ها باتوجه به سرمایه و اهداف پرورش دهنده می تواند بین ۶۰ تا ۱۰۰ متر باشد. طول کمتر از ۶۰ متر مشکل خاصی ندارد ولی طول بیش از ۱۰۰ متر به دلیل مسائلی که در خصوص تهویه و یا گرم کردن سالن و مدیریت تغذیه گله کبک ها ایجاد می کند معمولاً توصیه نمی شود. سالن هاب باز عموماً پنجره دار و در مناطق گرمسیر پرده دار هستند. در سالن های پنجره دار عموماً دیوار طولی سالن، پنجره هایی دارد که سبب ورود نور خورشید و هوا به داخل سالن می گردد. مقدار این پنجره ها به طور میانگین ۵ درصد سطح سالن است (بدین معنی که اگر سالنی به مساحت ۶۰۰ متر مربع داشته باشیم مساحت کل پنجره های سالن می بایستی دو برابر این مقدار باشد. از مقدار ذکر شده $\frac{3}{4}$ در طول سالن به سمت جنوب و $\frac{1}{4}$ در طول دیوار شمالی تعبیه می شود. عرض سالن به طور معمول ۱۲ متر و در مناطق گرمسیری ۱۰ متر در نظر گرفته می شود. در مناطق معتدل و سردسیر عرض سالن، فاقد پنجره ولی در مناطق گرمسیر عرض سالن به سمت دریافت باد قرار گرفته و قسمت عمده ای از آن باز است ولی با توری محکم پوشیده شده است تا در مواقع لزوم پرده برزنتی آن کنار رفته و باد ملایم به داخل سالن نفوذ و موجب تهویه گردد. سالن های بدون پنجره عموماً به سالن های مدرن امروزی گفته می شود. دیوارها و سقف این سالن ها به گونه ای مطلوب عایق کاری شده اند و همان طوری که از نام آن ها پیداست فاقد هرگونه پنجره می باشند. روشنایی مورد نیاز کبک ها توسط لامپ ها تامین و رطوبت و حرارت و تهویه، توسط حسگرهای اتوماتیک کنترل می شود. در این سالن ها می توان با ظرفیت بالا، پرورش کبک را محقق نمود.

ارتفاع سالن های پرورش کبک $\frac{2}{5}$ متر و در مناطق گرمسیری بیشتر از این مقدار است. کف سالن پرورش می بایستی بتنی، دارای شیب و فاضلاب مناسب بوده و در خروجی فاضلاب ها امکان ورود حیوانات موزی و شکارچی از بین برود. سالن های پرورش ویژه کبک های مولد دو قسمت عمده دارند. قسمت مسقف و غیر مسقف. فضای غیر مسقف که مانند حیاط در طول ضلع جنوبی قرار دارد دارای اسکلتی فلزی و از همه طرف با توری پوشیده شده است. کبک ها امکان ورود به این فضا را داشته و در آن پرواز و تردد می کنند، آشیانه تخم گذاری در داخل سالن مسقف قرار داشته و حداقل روزی دو بار تخم ها جمع آوری می شوند.

تجهیزات مورد نیاز سالن های پرورش کبک:

تجهیزات مورد نیاز سالن های پرورش با توجه به نوع آن ها شامل: هواکش، هیتر و بعضاً کولر است. وسایل گرم کننده عموماً در فصول سرد سال مورد استفاده داشته و بهترین نوع معمول آن هیتر است که هوای گرم را به داخل سالن هدایت می کند. هر

چند سالن می تواند توسط بخاریهای مختلف که از سوخت های فسیلی یا گاز مایع استفاده می کنند نیز گرم شود ولی موضوع مهم پخش کردن گرما به صورت یکنواخت در تمام طول سالن است. زمانی که از هیتر استفاده می شود هوای گرم توسط کانالی که در طول سالن و معمولاً در زیر سقف کشیده شده جابه جا و از دریچه هایی در مناطق مختلف خارج می شود. در مناطق گرمسیری نسبتاً خشک که از کولرهای آبی برای کاهش گرما استفاده می شود تحت کنترل ترموستات هایی هستند که در داخل سالن وصل و در درجه حرارت مشخصی هیتر را خاموش و یا روشن می کنند. هیتر و کولر معمولاً در خارج از سالن و در قسمت عرضی آن نصب می شوند ولی اگر طول سالن زیاد باشد در خارج و در حد وسط قسمت طولی آن نصب و کانال هایی از داخل هوای گرم یا سرد را به طرفین هدایت می کنند. علاوه بر تجهیزات ذکر شده که عموماً متصل به سالن ها هستند، برای پرورش کبک و سایر انواع ماکیان نیاز به دان خوری، آب خوری و دماسنج ماکزیمم، مینیمم از ضروریات است. تجهیزات مورد نیاز کبک عموماً همان تجهیزاتی است که برای پرورش مرغ مورد استفاده قرار می گیرد. آب خوری و دان خوری انواع گوناگونی دارد. نوع معمول آنها دان خوری ناودانی، دان خوری خورشیدی و نوع مدرن آن دان خوری زنجیره ای و اتوماتیک است. آب خوری نیز انواع سیفونی، نیمه اتوماتیک و قطره ای (نیپل) دارد. آب خوری و دان خوری ها بایستی به گونه ای مستقر شوند که اولاً به تعداد کافی باشند، ثانیاً امکان دسترسی کبک ها به آن ها به صورت مطلوب فراهم باشد. دو نکته مهم در استفاده از دان خوری کبک ها وجود دارد: یکی اینکه بعد از سن یک ماهگی کبک ها، دان خوری ها می بایستی به گونه ای مستقر شوند که لبه آن ها در حد کمر کبک ها در حالت ایستاده باشد. دوم اینکه بعد از پرکردن $1/3$ دان خوری از دان، یک ورق توری شطرنجی روی آن قرار می دهند زیرا کبک ها عادت دارند خوراک را به هم بزنند. اگر دو نکته ذکر شده رعایت نشود پرت و هدر رفتن دان اجتناب ناپذیر است. یک نکته مهم و قابل توجه در مدیریت جایگاه در پرورش کبک، توجه ویژه به احتمالات غیر منتظره و وقوع حوادث ناخواسته می باشد. بنابراین کبک دار بایستی احتمال خرابی دستگاه های مهم (به ویژه گرمازا) و نبود انرژی برق برای مدت طولانی را داده و پیش بینی های لازم را بنماید.

انباردان:

انباردادن معمولاً به دو صورت مورد استفاده قرار می گیرد. صورت اول محلی است برای نگه داری دان. در چنین شرایطی کبک دار دان موردنیاز خود را در کارخانه های تولید دان مدرن و مورد اطمینان بر اساس فرمول غذایی مناسب ساخته و به محل کبک داری منتقل و در انباردان نگه داری نموده و به مروریه مصرف می رساند. صورت دوم زمانی است که کبک دار مواد اولیه را خریداری و خود نسبت به تهیه دان اقدام می نماید. در این حالت می بایستی کبک داری حداقل مجهز به آسیاب باشد. در ضمن دستگاه میکسر جهت مخلوط کردن اقلام خرد شده مورد نیاز است. به طور کلی کف انباردان می بایستی بتنی و از زمین های اطراف بلندتر بوده و هرگونه منفذ و مجرای برای ورود پرندگان وحشی مانند گنجشک و کبوتر و کلاغ و حیواناتی مانند موش و گربه و

سگ و غیره مسدود شود. انبار دان می بایستی مجهز به دستگاه های هشداردهنده در مقابل آتش سوزی باشد.

ساختمان جوجه کشی:

ساختمان و واحد جوجه کشی با توجه به ظرفیت کبک مولد ساخته می شود. اگر در مجاورت و در فاصله منطقی از کبک داری کارخانه جوجه کشی وجود دارد، کبک دار می تواند با عقد قرارداد با کارخانه جوجه کشی، تخم کبک نطفه دار تحویل و جوجه یک روزه کبک را دریافت نماید. ولی به طور کلی یک واحد جوجه کشی کوچک در محل کبک داری می بایستی دارای خصوصیات و قسمت های زیر باشد: از نقطه نظر دما و رطوبت تا سر حد امکان عایق باشد. درمحل ساختن شود که امکان تزریق هوای پاک توسط هواکش فراهم باشد. از نقطه نظر ضد عفونی، عاری بودن از عوامل بیماری زا در بالاترین سطح قرارگیرد. در مسیر دریافت باد از سمت عوامل احتمالی مانند سالن های پرورشی و غیره نباشد. حداقل دارای سه قسمت مجزا (۱- محل نگه داری تخم ۲- محل استقرار دستگاه های ستر و هچر ۳- محل نگه داری و بسته بندی جوجه کبک) باشد. امکان استفاده از آب فراوان برای شستشو، برق برای روشنایی و دستگاه های مختلف و موتور برق اضطراری فراهم بوده و هم چنین سیستم گرمایش و تهویه مطلوب نیز برقرار باشد.

انبار تجهیزات:

محل است برای نگه داری وسایل مختلف کبک داری و مساحت آن با توجه به بزرگی و کوچکی واحد پرورش، متغیر است. انبار تجهیزات می بایستی به گونه ای ساخته شود که کف آن از زمین های اطراف، بالاتر و کاملاً خشک باشد. بعضی از پرورش دهندگان انبار تجهیزات را از داخل تقسیم بندی نموده و بخشی از آن را با ورودی جداگانه به عنوان پارکینگ وانت یا تراکتور، مورد استفاده قرار می دهند.

اتاق کار و ساختمان سرایه دار:

با توجه به نیاز واحد و سلیقه کبک دار، می توان آن ها را طراحی نموده و ساخت. کبک در شرایط طبیعی از اواسط اردیبهشت تا اواخر تیر تخم گذاری میکند نظر به این که پرورش کبک به صورت صنعتی مد نظر است تا توجیه اقتصادی داشته باشد لذا بایستی سیستم نور مصنوعی، خوراک فورمول شده و جایگاه مخصوص با مدیریت قبل و بعد از شروع تخم گذاری تداوم تولید تخم در گله داشته باشیم. بنابر این داشتن ۱۵-۱۰ لوکس نور در طول دوره تخم گذاری از ملزومات شرایط نوری محسوب میشود. پرورش کبک با خرید گله مولد مادر که در سن ۵ ماهگی باشد شروع میشود پس از خرید گله مولد و نگه داشتن گله در یک

- سیکل ۵۰ روزه نوری (توی لک بردن) فعالیت کبک برای تخم گذاری آغاز میشود که این سن بهترین زمان برای تخم گذاری میباشد در ضمن کبک در هفت ماهگی به بلوغ جنسی و در چهار ماهگی به بلوغ وزنی میرسد. لازم به ذکر است برای شروع کار و موفقیت بیشتر تایین نژاد گله یکی از اساسی ترین گزینه ها میباشد که شرایط یک گله مطلوب در زیر ذکر میشود.
- ۱- گله باید از لحاظ همخونی در حد F1 باشد به معنای ساده تر گله تهیه شده از یک لاین مادر اولیه بوده تا مراحل تکسیر، تولید و پرورش در حد استاندارد باشد و بازدهی مطلوب داشته باشد که این شاخص یکی از مهمترین گزینه های موفقیت میباشد.
 - ۲- تعداد تخم گذاری در هر دوره پرورش (دوره ۴ ماه)
 - ۳- مقاوم بودن گله مذکور در برابر بیماری ها (شرایط آب و هوایی گرم و سرد)
 - ۴- نداشتن هیچ گونه نقص عضو پرنده (حتی عیوب کوچک)
 - ۵- داشتن چنگال هایی بلند که موثر در جفت گیری و باعث بالا بردن درصد نطفه دار بودن تخم ها میشود.

مراحل پرورش کبک دو روز قبل از جوجه در آوری

- ۱- مادر مصنوعی را روشن کنید. لامپ گرم کننده مادون قرمز یا مادر مصنوعی تشعشعی باید طوری تنظیم شود که حدود ۶۰ تا ۷۵ سانتی متر بالاتر از کف قرار گرفته و نور مناسب برای همه جوجه ها در حلقه حفاظتی تأمین شود. مادر مصنوعی را مکرراً بررسی کنید تا دمای مناسب ۲۵ تا ۲۸ درجه سانتی گراد در لبه گرم کننده و در ۲۰ سانتی متری بالای کف موجود باشد.
- ۲- حلقه اطراف مادر مصنوعی را طوری تنظیم کنید که کوران هوا را کاهش دهد و جوجه ها را از تجمع یا سرگردان شدن دور منبع گرما حفظ کند. یک حلقه با ارتفاع ۴۵ سانتی متری از چوب، کارتن یا فلز در اطراف مادر مصنوعی عموماً استفاده می شود. حلقه

باید به اندازه کافی بزرگ باشد با قطر ۶-۷ متر بطوری که جوجه‌ها بتوانند از گرمای اضافی مادر مصنوعی دوری کنند و با قرار دادن مقوا گوشه‌های زاویه‌دار را از بین ببرید که این امر از تجمع جوجه‌ها در گوشه‌ها جلوگیری می‌کند. دانخوری‌های استوانه‌ای آویزان دستی یا اتوماتیک بعد از اینکه جوجه‌ها به سن یک هفته‌ای رسیدند قابل استفاده هستند.

۳- مجدداً دمای مادر را بررسی کنید.

یک روز قبل از جوجه آوری

۲- دانخوری‌ها و آبخوری‌ها را پر کنید و آنها را بطور یکنواخت در اطراف مادر قرار دهید. حداقل سه دانخوری کوچک و سه آبخوری مخزنی کوچک باید استفاده شود. ارتفاع آب در منبع آبخوری برای جوجه‌های در مرحله شروع باید خیلی کم باشد، ترجیحاً از شیشه‌های یک لیتری که مخصوص پرورش کبک ساخته شده است استفاده شود. اگر از آبخوری مخزنی استفاده می‌کنید در کف آن سنگ یا سنگریزه قرار دهید تا از رفتن جوجه‌ها به داخل آن و غرق شدن آنها جلوگیری شود. کبک‌های مسن‌تر می‌توانند از آبخوری‌های مخزنی که برای جوجه مرغ‌ها طراحی شده است استفاده کنند. قبل از اینکه جوجه‌ها از آب آبخوری استفاده کنند باید اجازه دهید دمای آب موجود در آن به دمای سالن برسد. آبخوری‌ها باید به اندازه کافی از مادر فاصله داشته باشند تا از گرم شدن زیاد آب جلوگیری شود.

۳- جوجه‌ها را به خوردن غذای اضافی وادار کنید. حیرة شروع کننده باید روی کاغذهای زیر یا سینی دانخوری و یا در پوست تخم کبک تازه متولد شده قرار گیرد. از کاغذ نرم یا هرگونه مواد لیز و نرم که باعث سرخوردن جوجه‌ها و در نتیجه پیچش پای آنها بشود استفاده نکنید.

هفته اول

۱- چندین بار در روز وضعیت مرگ و میر گله را بازرسی کنید. بیماری، استرس، کارکرد نامناسب دستگاه مادر و دیگر شرایط می‌توانند موجب تلفات جوجه‌ها شوند. حرارت دستگاه باید روی ۳۸ درجه سانتی‌گراد تنظیم شود.

۲- علائم راحتی پرندگان را مشاهده کنید. اگر آنها زیر دستگاه مادر جمع می‌شوند دما خیلی پایین است. اگر جوجه‌ها اطراف دستگاه مادر پخش می‌شوند به این معنی است که دما خیلی بالا است. شرایط مطلوب زمانی است که جوجه‌ها در اطراف مادر یکنواخت پخش شوند.

۳- بعد از روز پنجم در مناطق دارای آب و هوای معتدل و یا روز هشتم در مناطق سرد سیر حفاظ دور مادر برداشته می‌شود. جوجه کبک‌ها معمولاً قادرند از روز نهم از روی حفاظ دور دستگاه پرواز کنند.

۴- دانخوری‌ها و آبخوری‌ها را بصورت روزانه و یا در صورت بیشتر تمیز و پر کنید. بتدریج دانخوری‌ها و آبخوری‌ها را با انواع بزرگ‌ترشان

- جایگزین کنید. شروع این کار در پنجمین و ششمین روز است. در اولین هفته، تعدادی از دانخوری‌ها و آبخوری‌ها را در ارتفاع بالاتر از ۵ الی ۷ سانتی‌متر با سیم‌هایی که بشقاب‌ها را پوشانده قرار دهید. همه بشقاب‌ها باید در پایان هفته دوم استفاده شوند.
- ۵- جوجه‌های مرده را سریعاً خارج کنید.
- ۶- اضافه کردن محلول ویتامین به آب جوجه‌های تازه متولد شده در طول هفته اول پرورش مفید می‌باشد.

هفته دوم

- ۱- دمای مادر را به ۳۵ درجه سانتی‌گراد کاهش دهید.
- ۲- دانخوری‌ها و آبخوری‌های کوچک را به تدریج جایگزین کنید. هرگز اجازه ندهید آنها در منطقه مادر خالی باقی بمانند. بعد از اینکه جوجه‌ها به سن یک هفتهگی رسیدند می‌توانند از دانخوری‌های استوانه‌ای آویزان دستی یا اتوماتیک استفاده کنند. اگر دانخوری‌های آویزان استفاده می‌شود، سطح بالای سینی باید همسطح پشت جوجه‌ها باشد.
- ۳- دانخوری‌ها و آبخوری‌ها حداقل یکبار در روز تمیز شوند.

هفته سوم، چهارم و پنجم

- دمای مادر را به ازاء هر هفته ۱/۸ درجه سانتی‌گراد کاهش دهید تا اینکه دما به ۲۱ درجه سانتی‌گراد برسد. به تمیز کردن و پر کردن مجدداً دانخوری‌ها و آبخوری بطور روزانه ادامه دهید. تا جایی که امکان دارد تهویه را بهتر کنید بطوری که دمای مناسب در سالن ایجاد شده و از کوران هوا نیز جلوگیری شود.

هفته ششم

- جوجه‌ها را به پن‌های رشد انتقال دهید. در صورت نیاز آنها را نوک چینی کنید. جیره را عوض کرده و به جیره رشد تغییر دهید.

پرورش کبک گوشتی

به منظور پرورش کبک‌های گوشتی لازم است، از سالن و مادر مصنوعی استفاده شود. بدین منظور جوجه‌های یک روزه پس از انتقال از جوجه‌کشی به سالن پرورش منتقل و در زیر مادر مصنوعی قرار داده می‌شوند. در این شرایط درجه حرارت سالن ۲۸ و حرارت زیر مادر مصنوعی ۳۶ درجه سانتی‌گراد تنظیم می‌گردد. با افزایش سن جوجه کبک‌ها هر هفته ۱.۸ درجه سانتی‌گراد از حرارت مادر مصنوعی کاسته تا به ۲۸ درجه سانتی‌گراد رسانده شود. استفاده از محافظ در ابعاد ۲×۲ متر توصیه می‌گردد. دانخوری و آبخوری در داخل محافظ قرار داده می‌شود. رطوبت داخل سالن باید در حد ۹۵ درصد تنظیم گردد تا از بروز مسائل و مشکلات پرورشی جلوگیری شود. جوجه‌های پرورشی پس از یک ماه به داخل ففس‌های پرورش منتقل شده و به مدت ۱۲ هفته در این سیستم پرورش داده شده و پس از زمان مقرر برای کشتار آماده می‌شوند.

پرورش کله مادر

پرورش کبک با خرید مولدهای پنج ماهه شروع می‌شود پس از خرید گله مولد و نگهداشتن آن در یک دوره پنجاه روز روشنایی، فعالیت کبک‌های ماده برای تخم‌گذاری آغاز می‌شود. کبک در سن ۴ ماهگی به بلوغ جسمی و در ۶/۵ ماهگی به بلوغ جنسی می‌رسد، به عبارت دیگر طول مدت نگهداری تا شروع تولید ۲۷ هفته (۶/۵ ماه) است. طول دوره تولید ۶۲ هفته (۱۵ ماه) و به شرح زیر است:

- طول دوره اول تولید ۱۵ هفته (۳/۵ ماه)

- مدت آمادگی برای شروع مرحله دوم تولید ۱۱ هفته (۲/۵ ماه)

- طول دوره دوم تولید ۱۵ هفته (۳/۵ ماه)

- مدت آمادگی برای شروع مرحله سوم تولید ۶ هفته (۱/۵ ماه)

- طول دوره سوم تولید ۱۵ هفته (۳/۵ ماه)

برای شروع کار و موفقیت بیشتر، تامین نژاد خوب از اساسی‌ترین گزینه‌ها می‌باشد. شرایط یک گله ایده‌آل در زیر آورده شده است :

- ۱- گله باید از لحاظ همخونی در حد لاین مادر اولیه بوده تا تکثیر، تولید و پرورش در حد استاندارد بوده و بازدهی مطلوب داشته باشد. این شاخص از مهمترین گزینه‌های موفقیت است.
- ۲- تعداد تخم‌گذاری در هر دوره پرورش حداقل عدد باشد.
- ۳- مقاوم بودن گله مذکور در برابر بیماریها
- ۴- هیچ گونه نقص عضوی در پرنده وجود نداشته باشد.
- ۵- داشتن چنگال‌های بلند که در جفت‌گیری موثر بوده و باعث بالا بردن درصد نطفه‌دار بودن تخم‌ها می‌شود.

جفت گیری

دو روش برای جفت‌گیری کبک‌ها وجود دارد. یکی اینکه دو به دو در قفس‌های جداگانه جفت‌گیری داده شوند و یا اینکه به طور جمعی و گروهی نگهداری شوند. در روش جفت‌گیری گروهی نگهداری پرندگان نر و ماده به نسبت ۱ به ۳ یا ۱ به ۴ و به طور جمعی می‌باشد. در سیستم جفت‌گیری دوتایی تعداد تخم هر ماده حدود ۶۰ عدد و در روش گروهی حدود ۴۰ عدد در فصل تخم‌گذاری می‌باشد.

تلفات دوره پرورش

- ۱- میزان تلفات قبل از انتخاب مولد تا سن ۱۸ هفتگی ۱/۵ درصد بطور ماهانه می‌باشد.
- ۲- میزان تلفات بعد از انتخاب تا سن تولید ۱/۵ درصد بطور ماهانه در نظر گرفته می‌شود.
- ۳- میزان تلفات در دوره تولید ۱/۵ درصد در ماه، و در کل دوره پرورش ۴/۵ درصد محاسبه می‌شود.

تغذیه کبک

کبک‌ها باید تغذیه نخستین خود را با ۳۸ درصد پروتئین آغاز کنند. پروتئین این جیره غذایی در سن سه تا شش هفتگی به تدریج به ۲۴ درصد کاهش داده می‌شود و سپس تا مرحله بلوغ و دوران نگهداری این مقدار به ۱۷ درصد می‌رسد. تغذیه این پرندگان ۲۴ ساعت پس از خروج از تخم باید شروع شود. جیره غذایی آن مشابه جیره مرغ گوشتی است. انرژی مورد نیاز کبک در جیره پیش‌دان در حدود ۳۰۰۰ کیلو کالری در هر کیلوگرم جیره می‌باشد. احتیاجات انرژی و مواد مغذی مورد نیاز کبک در جدول زیر آورده شده است.

مشخصات کل جیره کبک در مراحل مختلف رشد

جیره پیش‌دان	جیره رشد	جیره تولید	
۲۵	۲۰	۱۶	پروتئین خام
۲۰۸۰	۲۰۷۰	۲۰۷۰	انرژی متابولیسمی
۲۰۷۰	۲۰۷۰	۲۰۸۰	چربی
۴۰۵۰	۲۰۸۰	۲۰۲۰	فیبر
۱۰۳۰	۱۰۲۰	۲۰۰۰	کلسیم
۰۰۸۰	۰۰۷۰	۰۰۵۰	فسفات

نمونه جیره مورد استفاده در تغذیه کبک

جیره پیش‌دان	جیره رشد	جیره تولید	
۲۱۰۰۰	۴۳۰۵۲	۵۱۰۳۲	ذرت
۵۹۰۲۰	۴۷۰۹۰	۳۹۰۶۱	سویا
۶۰۴	۳۰۸۵	۴۰۷۷	روغن ذرت
۹۰۰۰	۲۰۲۱	۰۰۰۰	گندم
۲۰۲۰	۰۰۴۵	۲۰۱۹	دی کلسیم فسفات
۱۰۰۵	۰۰۴۴	۰۰۶۱	پودر صدف
۰۰۴۰	۰۰۴۴	۰۰۴۵	نمک
۰۰۵۰	۰۰۵۰	۰۰۵۰	ویتامین
۰۰۴۵	۰۰۴۵	۰۰۴۵	مواد معدنی

میزان خوراک مصرفی در گله مولد

میزان مصرف خوراک در دوره اول پرورش بطور میانگین ۳۳ گرم در روز است.

میزان مصرف خوراک در دوره دوم پرورش (از ۱۸ هفتگی تا ۲۷ هفتگی) بطور میانگین ۴۰ گرم در روز است.

میزان مصرف خوراک در دوره استراحت بطور میانگین ۲۷ گرم در روز است.

ویژگی‌های تخم کبک

تخم کبک به رنگ یکدست زرد متمایل به سفید با تعداد زیاد لکه‌های قهوه‌ای با اندازه‌ها و شکل‌های متفاوت روی پوسته می‌باشد. وزن تخم‌ها از ۱۶ تا ۲۵ گرم متفاوت (متوسط ۲۱ گرم) و دوکی شکل، با طول متوسط ۴۲ میلی‌متر و عرض ۳۱ میلی‌متر هستند. ضخامت پوسته تخم حدود ۰.۲۳۸ و ضخامت غشاء داخلی پوسته ۰.۰۴۷ میلی‌متر است. نسبت وزن پوسته، زرده و آلبومین به کل وزن تخم به ترتیب ۱۵.۲ درصد، ۳۵ درصد و ۴۹.۸ درصد است.

تخم‌گذاری

کبک در شرایط طبیعی از اواسط اردیبهشت تا اواخر تیر تخم‌گذاری می‌کند و نظر به این که پرورش کبک به صورت صنعتی مدنظر است تا توجیه اقتصادی داشته باشد، لذا بایستی سیستم نور مصنوعی، خوراک فرموله شده و جایگاه مخصوص با مدیریت قبل

و بعد از شروع تخم گذاری تداوم تولید تخم در گله داشته باشیم. بنابراین تهیه کردن شدت روشنایی ۱۵-۱۰ لوکس نور در طول هر دوره تخم‌گذاری از ملزومات تخم‌گذاری کبک ماده محسوب می‌شود. تعداد تولید تخم به ازاء هر کبک مولد در دوره اول ۳۵ تا ۴۰ تخم، در دوره دوم ۵۰ تا ۵۵ تخم و در دوره سوم ۴۵ تا ۵۰ تخم خواهد بود.

جمع آوری و ذخیره‌سازی تخم‌ها

در صورت استفاده از آشیانه‌های دسته جمعی، تخم‌ها باید حداقل ۴ بار در روز جمع آوری شوند. تخم‌ها را پس از تمیز کردن با پارچه تمیز و خشک، حداکثر تا دو هفته و در دمای ۱۵ درجه سانتی‌گراد و رطوبت حدود ۷۵ درصد و به شکلی که سر کوچک تخم‌ها رو به پایین باشد نگهداری می‌کنند و بهتر است روزانه آنها را تحت زاویه ۴۵ درجه بچرخانند. تخم‌هایی که بیش از ۱۴ روز نگهداری می‌شوند امکان جوجه کشی کمتری دارند و ۲ روز دیرتر از تخم بیرون می‌آیند.

جوجه کشی و ماشین جوجه کشی

دوره جوجه کشی کبک ۲۴ روز می‌باشد. وزن جوجه کبک یکروزه بطور متوسط ۱۴ گرم است. درجه حرارت ماشین جوجه کشی باید ۲۸ درجه سانتی‌گراد بوده و میزان رطوبت آن ۶۵ درصد تنظیم گردد. در روز تولد جوجه‌ها میزان رطوبت بایستی ۸۰ درصد باشد اگر رطوبت در مرحله جوجه کشی به اندازه کافی نباشد موجب خشک شدن پوسته داخلی تخم‌ها گشته و جوجه‌ها به سختی می‌توانند پوسته داخلی و خارجی تخم را شکسته و از تخم خارج شوند. در صورت استفاده از ماشین‌های جوجه کشی معمولی، گذاشتن پارچه‌ای مرطوب تمیز داخل دستگاه و یا استفاده از مرطوب کننده‌های اتوماتیک در داخل دستگاه هچر الزامی است. ماشینهای جوجه کشی تمام خودکار رطوبت و حرارت را به طور خودکار تنظیم می‌کنند.

یکی از مسائل مهم در افزایش میزان جوجه‌درآوری چرخش تخم‌ها در داخل دستگاه جوجه‌کشی است. این عمل مانع از آن می‌شود تا جنین به سطح پوسته نزدیک و به آن بچسبد که در این صورت ضمن پاره شدن شالاز تخم، موجب مرگ جنین خواهد شد. سیستم چرخش اتوماتیک ماشین جوجه‌کشی هر یک ساعت یکبار مانع از برور مسئله فوق شده و موجب جوجه‌کشی موفق خواهد شد.

شرایط ماشین جوجه کشی

- دوره جوجه کشی ۲۲ تا ۲۴ روز است.
- دمای دستگاه جوجه کشی از روز اول تا بیستم باید ۲۸ درجه سانتی‌گراد باشد.
- دمای هچر در روز بیست و یکم باید ۳۲ درجه سانتی‌گراد باشد.
- چرخش تخمها باید ۲ تا ۲۴ بار در روز صورت گیرد.
- وضعیت قرارگیری تخمها در دستگاه جوجه‌کشی باید به شکلی باشد که انتهای کوچک تخمها به طرف پایین و انتهای بزرگتر به طرف بالا باشد.
- میانگین درصد تخمهای قابل جوجه کشی در کبک ۹۰ درصد است.
- میانگین درصد جوجه درآوری تخمهای کبک ۸۰ درصد است.

مسائل و مشکلاتی که منجر به پایین آمدن جوجه‌کشی می‌شود:

مسائل و مشکلات دوره پرورش

- ۱- استفاده از والدین خیلی مسن
- ۲- استفاده از والدهای آسیب دیده (مریض، لنگ و بدشکل)
- ۳- وجود نسبت نامناسب نرها به ماده‌ها
- ۴- همخونی بیش از حد
- ۵- نوردهی نامناسب محیط پرورش
- ۶- افزایش بیش از حد دمای سالن پرورش

۷- استفاده از جیره غذایی با کیفیت پایین و یا کهنه

مسائل و مشکلات دستگاه جوجه‌کشی

۱- تغییر سریع دما بین سردخانه و دستگاه جوجه‌کشی

۲- دما و رطوبت نامناسب دستگاه

۳- دمای بالای ساختمان جوجه‌کشی

۴- چرخش نامناسب تخرها

۵- نظافت و بهداشت نامناسب

زمانبندی امور در ماشین جوجه‌کشی

۱- ضد عفونی دستگاه جوجه‌کشی، هجر و سینی‌ها

۲- گاز دادن دستگاه ۲ روز قبل از قرار دادن تخرها و روشن کردن آن برای انجام تنظیمات و ثابت نمودن دما و رطوبت آن

۳- خروج تخرها از سردخانه به اطاق انتظار جهت تعدیل دمای آنها و حذف تخم‌های کثیف، شکسته، بدشکل و خارج از اندازه

۴- چیدن تخرها در سینی‌های جوجه‌کشی (سر کوچک به طرف پایین) و تثبیت شرایط ماشین جوجه‌کشی و گازدهی آن

۵- چرخش تخرها ۲۴ مرتبه در روز

۶- مشاهده و ثبت شرایط ماشین جوجه‌کشی بطور مرتب

۷- انتقال تخرها به هجر در روز بیست و یکم، تغییر دما و رطوبت دستگاه و توقف چرخش تخرها در هجر

۸- نگهداری جوجه‌های متولد شده در هجر به نحوی که قبل از خروج کاملاً خشک شوند.

۹- خارج کردن جوجه‌ها از هجر و قرار دادن آنها در جعبه‌های تمیز با کاغذهای ضخیم در کف

بیماریها

مقاومت در مقابل بیماریها چیزبست که پرورش دهندگان انواع حیوانات به دنبال آن هستند. کبک حیوانی مقاوم به بیماریها اما

چنانچه در مواجهه با دوز عفونی هر بیماری قرار گیرد مبتلاء خواهد شد و به دلیل خاصیت انتشار در سیستم پرورش متراکم

مشکلات قابل ملاحظه‌ای را به دنبال خواهد داشت.

بیماریهای شایع ویروسی در کبک‌ها عبارتند از نیوکاسل و مایکوپلاسما ، بیماریهای باکتریایی شامل سالمونلا و کلامیدیا و

بیماریهای انگلی شامل کوکسیدیوز و کرم نای است. به سبب اهمیت کوکسیدیوز و مایکوپلاسما به آنها اشاره می‌شود.

کوکسیدیوز

عامل بیماری يك انگل تك سلولي مي‌باشد که نسبت به بسياري از ضدعفوني کننده‌ها مقاوم است. این بیماری شایع‌ترین علت مرگ و میر جوجه‌ها در هفته‌های اول زندگی مي‌باشد. از علل بروز این بیماری در گله‌های پرورش كېك رطوبت زياد بستر را مي‌توان برشمرد. برای مقابله با بیماری افزایش تهویه یا افزایش قطر بستر و تشخیص سریع و به هنگام بیماری بسیار مهم است. برای درمان از داروي آمپرولیوم استفاده میشود.

مایکوپلاسما

مایکوپلاسما عامل بروز يك بیماری تنفسي است که توانايي انتقال از طريق تخم را دارد. چنانچه گله مولد به این بیماری مبتلاء شود سبب تلفات بالا در جوجه‌های حاصل مي‌شود و مي‌بایست گله مولد را حذف نمود. داروي تایلوزین تا حدودي میزان مرگ و میر را کاهش مي‌دهد.

واکسینا سیون

امروزه برای جلوگیری از بروز بیماری ویروسي نیوکاسل از دو نوع واکسن B1 و لاسوتا در مراکز پرورش كېك استفاده میشود. واکسن B1 در سن يك هفتهگی از طریق آب آشامیدنی خورانده میشود. واکسن لاسوتا در سن ۳۰ روزگی داده مي‌شود و پس از آن نیز به صورت ماهیانه تکرار مي‌شود.